

13 ביוני 2018

לכבוד:

מר ג'לאל ספדי

מנהל אגף חברה ונוער חברה ערבית

הנדון: "היסוד" – למנהיגות וניהול עצמי, מס' תכנית 3753, אתגרים "מסלול ירוק".

התכנית עוסקת בפיתוח מנהיגות עצמית וניהול, בשני שלבים. בשלב הראשון; הקנית כלים לשיפור, להפנמה ולביסוס מיומנויות מנהיגות עצמית וניהול בקרב הצעירים באוכלוסייה הערבית בישראל. בשלב השני; מימוש המנהיגות באמצעות תחושה בקהילה. במטרה לפתח ולשפר יכולות ומאפיינים אישיים המהווים כאבן יסוד למנהיגות - צעירה עצמית בפרט, ולמנהיגות חברתית, קהילתית ופוליטית בכלל.

הרציונל:

ברמת החברה:

- ליצור חברה איכותית, מודרנית, מגובשת, אמפתית והישגית יותר, שיכולה לצמצם פערים בכל התחומים (חברתיים, אקדמאיים, כלכליים, טכנולוגיים) עם החברה היהודית במדינת ישראל בפרט, ועם חברות מפותחות מהעולם המערבי, בכלל.

ברמת הפרט:

- הכשרה והקניית ידע בתחום המנהיגות בכללי, ותחום המנהיגות העצמית והניהול העצמי באופן מרוכז יותר. בכדי לשפר ולבסס את המודעות בתחום, בקרב בני הנוער בגיל ההתבגרות המשמעותי בחייהם, דבר המסייע בגיבוש זהותם האישית ובהתוויית דרכם. באמצעות: חומר תיאורטי ברמה אקדמית מקצועית, משחקים, סדנאות וסימולציות שהוכנו והותאמו במיוחד לקבוצת הגיל הנדונה. נוסף על כך, וכיוון שמנהיגות ולמידה אסטרטגית שני חלקים בלתי נפרדים. חלק (א) בתכנית המוצעת יעסוק בהקניית כלים להגברת המודעות העצמית "האני" תוך כדי היכרות; 1. הערכים שמכוונים את התנהגותי, 2. יכולותיי, 3. נקודות החוזק ונקודות הטעונות שיפור, בנוסף ל 4. היכרות סגנון הלמידה (לפי המודל של Kolb, 1984) המאפיין אותי "אני – כתלמיד העומד לקראת מבחני הבגרות והפסיכומטרי", בכדי לדעת באיזה מידה הגישה בה אני לומד היום תאפשר לי להתמודד עם לימודי האקדמאיים בעתיד וגם בעבודתי בשוק העבודה. חלק (ב) יעסוק בחשיבה אסטרטגית, ע"י הקניית כלים ומיומנויות המאפשרים לפרט "התלמיד" לתכנן את צעדיו, התנהגותו ותגובותיו בהווה ובעתיד, בכדי להימנע ככל האפשר ממצעד אקראי. בתוצאה, מנהיגות ולמידה אסטרטגית, לפי התכנית המוצעת, מיועדים לעורר ולהגביר את המודעות העצמית ואת הביטחון העצמי, וייסעו בגיבוש זהותו העצמית של כל תלמיד משתתף.

- השלב השני של התכנית בנדון, מאפשר חוויה ומפגש קהילתי חברתי מנהיגותי לבני הנוער, והזדמנות מיוחדת להכיר ולחוש את הקהילה בהם חיים מקרוב ולהיות מעורבים יותר בהובלה לשינוי תוך כדי מעורבות ותרומה לקהילה, בהיבט החינוכי תרבותי.
- התכנית תפעל באופן ישיר על צמצום שיעור האלימות שהולך וגדל בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל בכלל, ובקרב בני נוער בפרט, הנובע בעיקר משיעורי אבטלה גבוהים במשך שנים בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל. כך שממצאי הלמ"ס, מראים על כ 40% מבני החברה הערבית בישראל בגילאים 15-24 מוגדרים כחסרי מעש (הלמ"ס, 2014), ומחקרים הראו כי אבטלה משפיעה חיובית על שיעור האלימות בחברה. לאור כך, הכוונה וליווי אישי ומקצועי לצעירים במיוחד בשלבי ההתבגרות יסייע בהתוויית דרכם אם זה לחוויית העבודה ואם זה לחוויית האקדמיה.
- התכנית תפעל באופן ישיר על הנגשת הערבים לעיסוקים ההולמים את יכולותיהם וכישוריהם בשוק העבודה הישראלי המודרני. ממצאי האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה הישראלי, מראים על קיום צורך עז בהטמעת תכניות חדשניות פרקטיות (מעשיות) לבני נוער אשר יסייעו לשילובם בשוק העבודה המודרני. תכניות שהולמות את השינויים והתמורות שחלו בעיסוקים השונים בשוק העבודה לאחרונה כתוצאה מהשפעת מגוון גורמים כגון גלובליזציה, טכנולוגיה וכו' (מדהלה – בריק, 2016). אציין כי, מחקרים (כגון: מיעארי ואח', 2011; סמיונוב ולווין אפשטיין, 1993) הראו כי הסטטוס הנחות של הערבים בשוק העבודה הישראלי נובע עקב מאפיינים ותכונות אישיות. לאור כך, התכנית המוצעת (ראה סילבוס מפורט) תספק לצעירים, בני נוער בחברה הערבית, העשרה, הכוונה, הכשרה וליווי אישי, באמצעות תכניות שעוסקות באופן מרוכז על הגברת המודעות העצמית, ועל שיפור יכולות ומיומנויות אישיות, למען ביסוס וחיזוק כלים מנהיגותיים וניהוליים המסייעים לערבים במדינת ישראל; להשתלב, להסתגל ולהתקדם בעיסוקים שהולמים את יכולותיהם וכישוריהם, בשוק העבודה המודרני במדינת ישראל.
- התכנית המוצעת, דרכי הפעולה והמימוש מובנים בצורה מאתגרת, מושכת ומלהיבה את המשתתף באמצעות סוגים שונים של פעילויות אינדיבידואליות וקבוצתיות, סדנאות, סימולציות ומשחקים שנלקחו מהעולם הפרקטי (הארגוני בשטח, מנהיגות וניהול) והותאמו במיוחד לשכבת הגיל הנידונה. לאור כך, התכנית המוצעת תאפשר מפגש תרבותי חוויתי משמעותי למשתתפים המקנה להם העשרה תרבותית תוך כדי ניצול שעות פנאי באיכות ובאפקטיביות גבוה.

ברמת המשפחה:

- התכנים המוצעים להלן, (מנהיגות ומנהיגות עצמית, חשיבה אסטרטגית, כלים ומיומנויות לניהול יעיל ותקשורת הדדית), מהווים פלטפורמה ליצירת אווירה של שיתוף פעולה, הבנה

והכלה הדדית, בין הצעירים לבין הוריהם ובני משפחתם. כך שהיכרות "האני" ללידה וניהול עצמי, מאפשר יצירת ערוץ תקשורת פתוח בין שני הצדדים, ובתוצאה יביא להבנת והכלת האחד את השני, ולתכנון ביחד (במעורבות ההורים) את צעדיו הראשונים של הצעיר בחיים שלאחר התיכון. כמו כן, הכלים המוצעים בתכנית כגון; ניהול זמן, קבלת החלטות, מיומנויות משא ומתן וכלים לעבודת צוות, אמורים באופן מוחלט לשפר את האווירה, מערכת היחסים והתקשורת בין המתבגרים להוריהם ובסופו של דבר את איכות החיים במשפחה.

- מעורבות ההורים: במהלך הקורס יתקיימו שלוש פגישות בשיתוף ההורים (אציין כי קיים ערוץ תקשורת פתוח וזמין בכל עת ביננו לבין ההורים ונציגי בית הספר). פגישה ראשונה תתקיים בשלב ההכנה לקורס בשיתוף ההורים נציגי ביי"ס בדרך כלל או המחנך או היועץ עם היועץ המנחה בתכנית, להיכרות, הבנת צרכים ותיאום ציפיות. פגישה שניה תתקיים בכפוף לסיום המפגש השביעי (סיום ניהול זמן – אמצע התקופה) כמעקב ובקרה ומדידת השינוי שחל אם זה בהתנהגות של הצעיר או במערכת היחסים והאווירה במשפחה. המפגש השלישי, מפגש סיכום וסיום קורס להפקת לקחים ושיפור, בשיתוף כל הגורמים הרלבנטיים: צעירים משתתפים, הורים, נציגי ביי"ס ונציגים רלבנטיים מטעם אגף חברה ונוער לחינוך הבלתי פורמלי.

- מעורבות בקהילה: השלב השני בתכנית מאפשר למשתתפים לחוש את הקהילה שלהם מקרוב, תוך כדי סיעור מוחות בין חברי הקבוצה למען העלאת סוגיות חינוכיות, תרבותיות וחברתיות, שבעיניהם טעונים שיפור. אחרי הצפת הסוגיות ייבחרו שני נושאים הכי חשובים בעיניהם ובהם רוצים לעסוק (לדוגמא; סוגיית העישון בגיל צעיר, או שימוש מוטעה בטכנולוגיה, וכו'), ואז מתחיל שלב התכנון, והרתמת הגורמים המקצועיים הרלוונטיים וגיוסם לתהליך השינוי (לדוגמא; בית הספר, הרשות המקומית או משרדה השונים, וכו'), וממשיכים בתכנון (ראה סילבוס), ומזה מתחילים בהכנות החומרים והתכנים הרלוונטיים למען הצגת המסר לקהילה במטרה להגביר את המודעות.

- סה"כ שעות לתכנית 82.5 שעות, 38 מפגשים. לפי הסילבוס הבא:

הסילבוס שלב 1: (ראה נספח 1 לפירוט)

מפגש	נושא	משך המפגש
1.	הצגת התכנית פעילויות: 1. היכרות 2. תיאום ציפיות מבוא: מנהיגות, מה זה מנהיגות?	2 שעי'
2.	סגנון למידה סגנון למידה (הרצאה)	2.5 שעי'

	פעילות אישית (מבחן): איך אנשים לומדים? תגלה מהו סגנון הלמידה המאפיין אותך	
2.5 שעי	תיאורטי: מנהיגות בכללי (הרצאה) פעילות קבוצתית: משחק ערכים	3.
2.5 שעי	מנהיגות עצמית (הרצאה) פעילות: חוזקות אישיות	4.
2 שעי	מנהיגות עצמית (הרצאה) משחק יכולות, (כולל איך אני תופס את עצמי בהשוואה לאחר, דהיינו איך האחר תופס אותי)	5.
2 שעי	מנהיגות עצמית (הרצאה) סדנא לי יש חלום חזון, מה זה חזון? ולמה חשוב?	6.
2 שעי	תיאורטי: למידה אסטרטגית או חשיבה אסטרטגית (הרצאה) משחק: שרטט מפה לאן אני הולך? באיזה דרך עליי ללכת?	7.
2.5 שעי	תיאורטי: למידה אסטרטגית – חזון, מטרות ויעדים (הרצאה) פעילות אישית- כתיבת תכנית אסטרטגית אישית	8.
2.5 שעי	תיאורטי: ניהול זמן, סדר עדיפויות (הרצאה) פעילות – סימולציה פעילות אישית: תכנון זמן	9.
2.5 שעי	תיאורטי: 1. מיומנויות וכלים לניהול זמן, (הרצאה) פעילות/סימולציה 2. ניהול זמן לפי תוצאות - הרצאה פעילות – תרגיל	10.
2 שעי	ניהול זמן 1. המלצות לניהול זמן אפקטיבי – הרצאה פעילות: ניהול זמן לפי משימות 2. בזבוז זמן 3. סדר	11.

2 שעי	תקשורת 1. חשיבות הקשרים הבינאישיים – הרצאה פעילות משחק, במרחב אני והאחר.	.12
2 שעי	היסודות למערכת יחסים – הרצאה סדנה : נקודות מבט	.13
2.5 שעי	הקשבה הדדית מטרות ההקשבה, אופני ההקשבה – הרצאה פעילות קבוצתית - סימולציה	.14
2.5 שעי	מיומנויות ההקשבה והגורמים המפריעים להקשבה – הרצאה הקשבה הדדית – משחק	.15
2 שעי	משא ומתן – הרצאה פעילות: 1. מה הסגנון המאפיין אותך במשא ומתן. 2. הכנה למשא ומתן המודל ההתנהגותי במשא ומתן	.16
2 שעי	אסטרטגית משא ומתן הגישה בניהול משא ומתן נק' מרכזיות במשא ומתן סימולציה	.17
2.5 שעי	תיאורטי: 1. עבודת צוות – הגדרות, 2. עבודת צוות אפקטיבית – (הרצאה) פעילות / סימולציה משחק (המרשמלו)	.18
2 שעי	עבודת צוות: תפקידים בצוות – חשיבות, חלוקה והסנרגיה בעבודת צוות משחק	.19
2 שעי	קבלת החלטות פעילות: הסגנון המאפיין אותי בקבלת החלטות חשיבות קבלת החלטות, הרצאה	.20
2 שעי	קבלת החלטות מיומנויות וכלים בתהליך קבלת החלטות	.21

	גישות בקבלת החלטות פעילות	
2 שעי	מפגש סיכום לחלק הראשון מהתכנית, מסע מודרך עם כל משתתף תוך הצבת אבני דרך כלפי העתיד. תובנות ונקודות לשיפור	22.

שלב 2: תחושה לקהילה, מנהיגים בקהילה (ראה נספח לפירוט)

מס' מפגש	נושא	משך המפגש
23.	תיאום ציפיות, שיתוף בייעודה של התכנית כולל הצגת אבני דרך תיאורטי: למה תרומה לקהילה? ולמה מנהיגים בקהילה?	2 שעי
24.	סיעור מוחות: הצפת נושאים חשובים לדיון בקרב בני נוער – תחומים שעשויים לתרום לקהילה תוך כדי טיפול בנושאים חשובים לאיכות חיי בני נוער בכפר או בעיר בו הם חיים	2 שעי
25.	דיון: חשיבה תוצאתית: למה זה חשוב לכם? ומה הערך המוסף או התרומה הייחודית שלכם כבני נוער בסוגיות המוצגות על ידכם	2 שעי
26.	דיון תוך שימוש בטכניקות משא ומתן בכדי לבחור אך ורק שני נושאים הכי חשובים בעיניכם כבני נוער שדחוף צריך לטפל בהם (תוך כדי שימוש בסדר עדיפויות). ולחדד מיהו קהל היעד שעשויים לתרום לו	2 שעי
27.	נושא 1: בחירת הכלי (הרצאה, סדנא, משחק, פעילות וכו') וכתיבת תכנית פעולה הכוללת לוח זמנים וחלוקת תפקידים למימוש	2 שעי
28.	נושא 2: בחירת הכלי (הרצאה, סדנא, משחק, פעילות וכו') וכתיבת תכנית פעולה הכוללת לוח זמנים וחלוקת תפקידים למימוש	2 שעי
29.	אופני התקשורת עם קהל היעד מי הכתובת שלי? ואיך אתקשר אליהם.. ביצוע התקשרויות וקביעת מועד לפגישה למען הצגת הנושא	2 שעי
30.	סדנא: מיומנויות הצגת הנושא המוצע; איך אני מציג אותו? באילו נקודות עלי להתמקד? לצאת לשטח	2 שעי
31.	סיכום ועדכון למה שהתרחש בשטח הפקת לקחים והצפת נקודות לשיפור	2 שעי
32.	הכנות וחזרות למען יציאה לשטח, להצגת הנושא או לביצוע הפעילות	2 שעי
33.	הכנות וחזרות למען יציאה לשטח, להצגת הנושא או לביצוע הפעילות	2 שעי
34.	לבצע לפעילות 1	2 שעי
35.	סיכום והפקת לקחים לפעילות 1	2 שעי
36.	לבצע פעילות 2	2 שעי
37.	סיכום והפקת לקחים לפעילות 2	2 שעי

2 שעי	סיכום התכנית מסיבת סיום	38.
-------	-------------------------	-----

אוכלוסיית היעד :

התכנית מיועדת, מובנת ומותאמת לספק מענה ולגשר על צורך בסיוע לפיתוח וגיבוש אישיותו של הצעיר מבני החברה הערבית בישראל, צעירים בגילאי 15-18. ההיגיון מאחורי הבחירה נבע עקב קיום צורך עז בהקניית כלים בסיסיים ומיומנויות במנהיגות וניהול להתוויית דרכם וקביעת איכות חייהם של הצעירים ומשפחותיהם בהווה ובעתיד.

אוכלוסייה זו, עומדת בפני מגוון התלבטויות ואי וודאות לקראת עתידם הקרוב. כמו כן, מתלוננת רבות בגין לחצי לימודים לקראת מבחני הבגרות והפסיכומטרי, ולדעתי הדבר נובע מליקוי בהתאמת יכולותיהם האישיות לקראת תקופה זו, לדוגמא יכולות לניהול זמן אפקטיבי, או/ו היעדר כלים בסיסיים לקבלת החלטות גורליות נכונות במידת האפשר, בנוסף למחסור בליווי, הכוונה והדרכה מקצועית. לאור כך, וכתוצאה מתחושות של לחצים ומתחים שמלווים את הצעירים בתקופה זו, האחרונים לרוב הולכים ומשתלבים בקורסים או שיעורים פרטיים לחיזוק יכולות חשיבה ולימודים בכדי לשפר ציונים מתוך הנחה מוטעית שהישגים בלימודים הם שמכתיבים את הצלחתו של האדם ואיכות חייו בעתיד. לעומת ומחקרים הראו כי הפתרון המהותי טמון בחיזוק היסודות, ע"י פיתוח יכולות ניהול והנהגה עצמית להעשרת הפרט ואישיותו.

הזמן והאופי בו מופעלת התכנית :

התכנית ערוכה להעברה באמצעות 38 מפגשים קבוצתיים, כל מפגש בין 2 – 2.5 שעי. כל קבוצה מורכבת מ 15 תלמידים (הומוגניים, ביכולותיהם ומאפייניהם). התכנית בשלב הראשון; כוללת העברת חומר תיאורטי אקדמי באמצעות מצגות, סדנאות, סימולציות ומשחקים. בנוסף לעבודות אישיות פרטניות בכתה וגם בבית במטרה להתאמן ולהפנים את החומרים שנלמד בכתה. שלב שני במהות התנסות בקבוצה ובקהילה תוך כדי שימוש במיומנויות ובכלים שנרכשו בשלב א'.

משך התכנית :

התכנית תועבר בשני שלבים רצופים; השלב הראשון במהות העברת חומר תיאורי משחקים וסימולציות ב- 22 מפגשים שבועיים, כל מפגש כ- 2.5 שעי. עלות שלב א' 15000 ש"ח. שלב ב' התנסות בשטח תוך מעקב, ליווי והדרכה. מדובר ב- 16 מפגש, כל מפגש 2 שעי, בעלות 10000 ש"ח.

ביחד : שלב א' + שלב ב' בעלות 25 אש"ח.

*המחיר לא כולל מע"מ.

נספח 1 : פירוט לתכנים

- (1) מנהיגות בכללי, ומנהיגות עצמית – היכרות האני, ערכי, יכולותיי והעדפותיי. לגיבוש זהות עצמית, להגברת המודעות העצמית והביטחון העצמי. ע"י :
- סגנון למידה לפי המודל של Kolb (1984) – איך אתה לומד? כל משתתף יכול לגלות מהו סגנון הלמידה המועדף עליו לפי מבחן מיוחד שפיתח החוקר Kolb, (1984). חשיבות מבחן זה לגיל בנדון טמונה ב: א. היכרות לסגנון הלמידה המועדף עליי, ומאפיין אותי ב. היכרות ואיזון עם סגנונות למידה אחרים, בכדי להפיק חווית למידה משמעותית לקראת מבחני הבגרות והפסיכומטרי. ג. ובעתיד, שיפור תקופת ההסתגלות גם באקדמיה וגם בשוק העבודה.
 - ערכים: חשיבות הערכים, הערכים בהם אני מאמין, הערכים המתווים את התנהגותי והערכים האידאליים בעיניי ורציתי לאמץ. לגלות את הפער בין המצוי לרצוי - בין הערכים בהם אני מאמין (רצוי) לבין ההתנהגות שלי (מצוי). בנוסף, לעלות על הפער בין הערכים בהם אני מאמין (מצוי) לבין אלו שרוצה ושואף לאמץ אותם ולפעול על פיהם (הרצוי).
 - להכיר את החזקות ואת החולשות שמאפיינים אותי כאדם (כל משתתף בנפרד ע"י סימולציה, ומשחק "יועץ וועץ").
- (2) להיות אסטרטג – חשוב באופן אסטרטגי, ע"י :
- ליווי תוך כדי סיוע לכל משתתף בקבוצה לגבש את החזון האישי שלו. כאשר, המשתתף יתחיל לשאול את עצמו: למה אני קיים בעולם הזה? למה אני עושה את הדבר שאני עושה? מה הם מטרותיי ושאיפותיי בחיים?
 - סיוע והכוונה לקביעת מטרות ויעדים אישיים תוך כדי תכנון משימות שיאפשרו לכל משתתף לממש את החזון האישי, בעתיד.
- הצד הזה מהתכנית ישמש כפלטפורמה למשתתפים לצאת לדמיון מודרך בכיוון העתיד המסתורי, לחזות ולנסות להרגיש את הבלתי נצפה. דבר המאפשר להם להתמודד עם מצבי האי וודאות, מצבי לחץ ומתח שיכולים להיתקל בהם בשנותיהם הבאות.
- (3) תקשורת עם האחרים, מהות וחשיבות. באמצעות הקניית כלים ומיומנויות תקשורתיות בסיסיות לשיפור וביסוס יכולות הנהגה. מזה: הקשבה, משא ומתן ועבודה בקבוצות. אשר כהקדמה מתחילים עם הגדרת השוני עם האחר, הבנת ההבדלים עם האחר והכלתו, בנוסף להצבת או קביעת הגבולות ביני לבינו.
- (4) ניהול זמן, איך לנהל זמן באפקטיביות? מיומנויות וכלים בניהול זמן, כיוון וניהול זמן נחשב לאחד הגורמים העיקריים המשפיעה על הישגי החיים בכל התחומים, ורלוונטי לנדון השיגים בלימודים, בבגרות ובפסיכומטרי.
- (5) קבלת החלטות – כלים בסיסיים המסייעים לצעירים לקבל החלטות חשובות לעתידם.

נספח 2 : התרומה לפרט ולקהילה

- (1) תחושה בקהילה; הכרת הקהילה מקרוב תוך כדי הצפת סוגיות כלשהן בחברה בכלל ובקרב בני נוער בפרט, הטענות שיפור.
- (2) לאפשר לבני הנוער להיות מעורבים יותר בפעילות התנדבותית ומתן ערך לקהילה.
- (3) לשפר יכולות הבניית רעיון ניתוב מחשבות והוצאתם לפעול.
- (4) לשפר מיומנויות משא ומתן, ניהול וארגון בנוסף למיומנויות הצגת סוגיה בפני קהל.
- (5) לשפר מיומנויות טיפול בסוגיות, למען איכות קהילתית חברתית.
- (6) ליצור גרעין "תרומה לקהילה" בתוך היישוב הערבי.
- (7) לשפר את רמת הביטחון העצמי, והמודעות העצמית (המיקום שלי בקהילה, למה אני פה ואיך עליי לתרום לקהילה).
- (8) "ביחד"; לאפשר מפגש חינוכי תרבותי מלמד ע"י שיתוף פעולה ותקשורת לבני נוער עם גורמים מקצועיים ומנוסים יותר.